

14. Які дивовижні властивості чорноморської акули?

Чорноморський катран (*Squalus acanthias ponticus*) – це єдина акула, яка постійно мешкає у Чорноморському басейні і зустрічається практично повсюдно в Чорному морі та в південній частині Азовського. Через загострене рило голова катрана нагадує морду собаки, тому ще одна назва цієї риби – морська собака, а за великі шипи в основі обох спинних плавників катран отримав ще одне ім'я – колюча акула. Оскільки випадки нападу на людину невідомі, катран небезпечний для неї лише цими шипами: подряпини та проколи від них можуть бути болючими і довго загоюватися через отруту із залоз, розташованих біля основ колючок.

У порівнянні з іншими представниками акул катран має невеликі розміри тіла, рідко досягаючи довжини більше, ніж півтора метри і маси більше 10 кілограмів. Живуть ці риби до 25 років, для розмноження дозрівають порівняно пізно – не раніше 13-14 років. Цікаво, що парування у них відбувається на великих глибинах, ембріони розвиваються в яйцях, але всередині тіла матері, і через доволі тривалий проміжок часу (до 18 місяців!) на світ з'являються вже сформовані 30-сантиметрові акуленята, зовні дуже схожі на батьків. Цей процес називається яйцеживородінням.

Назва і роду, і родини колючих акул, до яких належить чорноморський катран, походить від латинського слова *squalidus* — «вкритий грубою шкірою». Справа в тому, що тіло чорноморської акули вкрито лусочками, які являють собою пластинки з шипами, за будовою та міцністю схожими на зуби. Тому можна сказати, що все тіло катрана буквально всіяне зубами, гострими та щільно прилягаючими один до одного, від чого шкіра може здатися відносно гладенькою, якщо провести рукою від голови до хвоста, і навпаки грубою, як наждачний папір, якщо вести в зворотному напрямку.

У катрана, як і в інших акул, немає плавального міхура і триматися в товщі води йому допомагає величезна печінка – вона може досягати чверті загальної маси риби. В печінці колючої акули багато жирів, що мають низьку густину, і це робить всю рибу легшою за воду. Саме жири з печінки катрана, багаті на вітаміни груп А і D, використовуються як цінна сировина у фармакології та медицині.

На жаль, пізніе дозрівання та повільний цикл розмноження, в тому числі і дуже довгий термін вагітності, роблять катрана надзвичайно чутливим до перевилу. Цих акул у великій кількості добувають в Японії, Китаї, Англії, Норвегії та інших країнах. В останні роки в промислових виловах у Чорному морі катран частіше зустрічається в якості прилову при промислі інших видів риб, а його чисельність в останні десятиріччя знижується. Згідно з класифікацією Міжнародного союзу охорони природи, статус чорноморського катрана визначений як «вразливий вид», а значить його необхідно берегти.

